

Fux Feszt, bábosok birodalmában

Sok-sok játék, vidámság, néha önfeledtség, néha líraiság, érdekességek és látványosságok – mindez várt azokra, akik ellátogattak a III. Fux Feszt – Erdélyi Magyar Hivatásos Bábszínházak Fesztiváljára. A találkozót – amelyet Fux Pál képzőművésztől, báb- és díszlettervezőtől, a nagyváradi bábszínház egykori meghatározó egyéniségéről neveztek el – harmadik alkalommal szervezte meg a Szigligeti Színház Lilliput Társulata.

Átbáboztam október első hetét, és sok-sok örömem tellett benne. Ahogyan egy jó meséhez és bábfesztiválhoz illik, mindenfelől érkeztek emberek, társulatok, bábok, válogatott szegénylegények, bohócok, királykisasszonyok, boszorkányok, manók, hogy játsszanak kicsiknek és nagyoknak, meséljenek. Kínálat volt bőven, bizonyára mindenki találatott kedvére valót, neki tetsző előadást a bohócjátéktól és pantomimtól kezdve az internet veszélyeit felvillantó ifjúsági előadáson át a Mazsola-meséig és a repüléstörténetig.

*Izeg-mozog Markó Valentyik Annával, aki az Anyajegyet is játszotta
Fotók: Mohácsi László Árpád*

A hivatásos erdélyi magyar bábszínházak mellett az idén a rendezvény vendége volt a pécsi MárkusZínház, a magyarországi Led Puppets, a szerbiai Vajdasági Magyar Bábszínház, a szlovákiai Rozsnyói Meseszínház és a győri Vaskakas Bábszínház. A vajdasági és felvidéki társulatok mellett a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem bábszínész szakos hallgatói is felléptek a találkozón.

A Fux Fesztben volt versenyprogram és bemutatkozó program. Az erdélyi magyar hivatásos bábszínházak, társulatok szabadon dönthettek arról, hogy versenyben vagy versenyen kívül óhajtanak-e megmutatkozni. Egyébként mindegyik erdélyi és partiumi magyar bábtrupp jelentkezett a versenyprogramba is.

Dél előtt és délután is voltak előadások, esténként pedig szakmai beszélgetések, workshopok. A műhelymunkát Szabó Attila író, rendező, dramaturg, bohócdoktor irányította. Sokat tanultak, sokat játszottak és sokat nevettek ezeken az improvizációkon és bohóctechnikákon alapuló workshopokon.

Már a találkozó hétfői nyitónapja (október 2.) – vagy fesztiválosan szólva: nulladik napja – is eseménydús

volt, hiszen négy előadást láthatott a közönség. Délelőtt a győri Vaskakas Bábszínház mutatkozott be *Izeg-mozog!* című előadásával, ami a legkisebbeknek szólt (nullától hároméves korig). Délben az Árkádia Bábszínházban Botházy Daróczi Réka, a Lilliput Társulat művészeti vezetője és Czvikker Katalin, a Szigligeti Színház főigazgatója nyitotta meg a fesztivált. A társulatvezető hangsúlyozta, mennyire örvend annak, hogy az erdélyi báb- és felnőttszínházi szakemberek egyre nagyobb érdeklődéssel fordulnak a nagyváradi teátrum hagyományteremtő kezdeményezése felé, ugyanakkor köszönetet mondott a főigazgatónak, illetve a támogatóknak azért, hogy az idén minden eddiginél színesebb kínálattal várhatják az érdeklődőket. Czvikker Katalin arról beszélt: reméli, hogy a mesebeli hármas szám szerencsét hoz a fesztivál harmadik kiadásának. Hozzáfűzte: „Fux Feszt van, ha esik, ha fúj, ha sok, ha kevés a támogató. Teret adunk, lehetőséget teremtünk arra, hogy az erdélyi bábszakma az újra és a másra rácsodálkozhasson két évente itt, Nagyváradon”. Az üdvözlőbeszéd után a sepsiszentgyörgyi Cimborák Bábszínház *A só* című produkcióját lehetett megtekinteni. Ezzel emlékeztek meg a két éve elhunyt Nagy Kopeczky Kálmán bábművészről, rendezőről, a Cimborák Bábszínház

*Kispipi és Kisréca
a váradiaktól*

néhai vezetőjéről, az erdélyi magyar bábjátás fontos személyiségéről.

Délután a Szigligeti Stúdióban Markó Valentyik Anna, a magyarországi Kezeshabas Családi Bábszínház művésznője mutatta be az általa rendezett és játszott *Anyajegy* című előadást. Anna délelőtt a kicsiknek izgett-mozgott, most főleg az édesanyákhoz, szülőkhöz szólt, nekik játszott megkapó természetességgel. A Szabó T. Anna költő szövegein alapuló *Anyajegy* a várandósság, az anyaság, a felnőtté válás örömeiről és nehézségeiről mesél hol meghatóan, hol meglehetősen mulatságosan. Minden kedves, vigasztaló, megérett anyában lakozik egy banya. Ezt a banyát kell időnként megfékezni. Az anyák soha nem szabadok. Minden lélegzétvételükkel gyermekükhöz kötődnek. És különben is akkor volnánk szabadok, ha nem félnénk a fájdalomtól, nem félnénk a haláltól, sem a mások, sem a saját halálunktól. Efféle bölcsességek és szép gondolatok hangzottak el. Persze nincs mindig idő, mód ezeken töprengeni, hiszen a lurkó cseperedik, kényeskedik, követelőzik, szeretetre vágyik.

A következő produkció előtti szünetben a Lilliput Társulat flashmobot tartott a Fő utcán, a *Holnaposok* szoborcsoport előtt. A *rút kiskacsa* című mesejátékukból láthattak jeleneteket a járókelők.

Este a stúdióban a magyarországi Led Puppets az *Aquarium Project* különleges látványvilágával gyönyörködtette a nézőket.

A második napon, kedden a szatmárnémeti Északi Színház Harag György Társulatához tartozó Brighella Bábtagozat előadásával kezdődött a program az Árkádiában. *Történet a tálról és a kanálról*. S mint kiderült, nem közönséges tálról és kanálról volt szó. Ha ebben a tálban valaki kavargatni kezd evvel a kanállal, mindig megtelik ízletes levessel, akárhány éhes száj eszik is a levesből. Szép bábok és kedves, tanulságos történet.

Délben *A néma cipő* történetét ismerhette meg a közönség a stúdióban, a székelyudvarhelyi Tomcsa Sándor Színház színészeinek ötletes előadásában. Mit jelent az elmagányosodás, milyen érzés az újrafelfedezés? Van-e a tárgyaknak lelük? Hogyan lehet értelmet adni egy elhagyatott sárga sportcipő létének? E kérdésekre keresték a választ.

Délután ismét az Árkádiában „fuxolhattunk”. A sepsiszentgyörgyi *Cyber Cyrano* ifjúsági netdrámája egy érdekes szerelmi háromszöggel foglalkozik, megspékelve némi facebookos kalózkodással. Az internet és a hiszékenység veszélyeire hívja föl a figyelmet. Meg arra, hogy ne játszunk mások érzelmeivel, mert abból nemcsak enyhe zúrvar, hanem nagy baj is lehet. Élőszereplős előadás vetített

A tálról és a kanálról

képpel és néhány Facebook-bejegyzéssel, illetve chat-szövegelemmel.

Az esti spektakulum, a kolozsvári egyetemisták (Színházművészeti és Televíziós Kar) előadása betegség miatt elmaradt.

A harmadik nap a sepsiszentgyörgyi Cimborák játékaival indult az Árkádiában. Mit kell tudni *A rest legényről*? Jankó restsége a közösség szemében vétek, elítélendő tulajdonság. Ám kiderül, hogy valójában nem is lustaságról van szó, hanem életszemléletről, életművészetről. Mindez asztali bábjátsszával, árnyjátékkal megjelenítve. A hangulatteremtéshez pedig népies zenét használva.

Mimorózzart. A szójáték egy előadás-cím. A kolozsvári Puck Bábszínház eme produkciójában Joan Miró katalán képzőművész alkotásait, képi világát hozta össze Wolfgang Amadeus Mozart muzsikájával. Az „összekötő szál” három bohóc. Vidáman harsánykodtak a piros krumpliorrok a kék térben, a Szigligeti Stúdió élénk kékséggé alakított fekete termében. Szöveg nincs, csupán annyi, hogy: Tádám!, Juhúúú!, Váó! – és esetleg Lilli...put. A bohócok pantomimoznak, játszanak, pórul járnak, vidámkodnak és vidítanak, néha elővarázsolnak egy-egy olyasféle tárgyat, ami jól illene valamelyik Miró-képbe. A gyerkőcök jókat kacagnak a hupikék bohócokon. A *Mimorózzart* iránt egyébként oly nagy volt az érdeklődés, hogy egy helyett két előadást is játszottak rögvest egymás után.

Amikor a kis herceg a különféle bolygókon lakó furcsa figurákról mesélt, az egyik kiskölyök jó hangosan megkérdezte: „Mi az a bolygó?”

A kis herceg szomorkás távozása után bolyonghattunk tovább – a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem bábművészet szakán másodéves meseterképzős hallgatók *Játszmák* című előadására várva. Ők a stúdióban báboztak különféle anyagokkal, s játszották el a harmónia és diszharmónia közötti játszmákat.

Délután még két produkció várt a nézőkre. A *kis herceg* az Árkádia nagytermében, a Vajdasági Magyar Bábszínház előadásaként. „Egy klasszikus történet bábszínházi adaptációja Kishercegek, Pilóták és Rózsák részére” – olvashattuk a beharangozóban. Jómagam hozzátenném: a Rókákat se feledjük. Szloboda Tibor színész, rendező és Molnár Róbert színész-bábszínész szép játékát bábok és ötletesen meglevevített tárgyak egészítették ki. Antoine de Saint-Exupéry filozofikus meséje inkább nagyobb gyermekeknek, tizenéveseknek és felnőtteknek szól, de sok kisebb gyermek is ült a nézőtéren, s ők is találtak maguknak víg mozzanatokot.

A negyedik napon először a házigazda Lilliput Társulat játszott az Árkádiában. A *Kispipi és Kisréce* című előadást Vlagyimir Szutyjev azonos című meséje alapján Szabó Attila írta és rendezte. Hogyan lesz az élet császárából egy duli-fuli, sértődött kiskirály? Miként oldódhat fel a feszültség? A mesejáték témája a testvérféltékenység. Hugi és Bátyó kalandjai falun, a világ legjobb krumplis palacsintáját sütő nagymamánál (amúgy minden valamirevaló nagymama a világ legjobb krumplis palacsintáját süti az unokájának). A szívhez szóló történet elnyerte mind a bábos szakma, mind a közönség tetszését. Nemhiába talált rá egymásra a lilliputosok társasága és a rendező nem is oly rég a négyszögletű kerek erdőben.

Délben a marosvásárhelyi Ariel Ifjúsági és Gyermekszínház *Tűzmadarát* lehetett megtekinteni. A Hétkezü Anyóka fogságba ejtette a Tűzmadarat. S ahogy szokás a mesékben, Ivánka, egy leleményes legényke útnak indult, hogy kiszabadítsa a

madarat, és hogy megint ragyoghasson a nap. A vándorút során több furcsa szerzettel is találkozott, s ezektől be kellett gyűjtenie az elveszett tűzmadártollakat. Egy alkalommal túl sokat „bénázott” Ivánka, mert az egyik gyermek rosszaló csodálkozással kiabált be: „Nem hiszem el, hogy nem látja a tollat!” Amikor meg végre megtalálta, megkönnyebbült „Na, végre!” felkiáltás hallatszott.

Délután ismét a lilliputosok játszották felújított *Toldijukat*. Arany János remekművének előadása során a bábszínházi eszközöket ötvözték más művészeti elemekkel (rajzfilm, zene, mozgásszínház). Több ez, mint pusztán rendhagyó irodalomóra, szórakoztató okítás, hiszen igazi színházi élményt ad a produkció.

Este megint Arany. A marosvásárhelyi mesterképzős bábo-sok vizsgamunkájukban *A walesi bárdok* című Arany-balladát dolgozták föl.

Az ötödik napot a felvidéki Rozsnyói Meseszínház kezdte. Egy másik produkcióval rukkoltak elő: nem a beharangozott és a műsorfüzetben is szereplő *Öregapám mesefáját* hozták el a váradi bábo-s fesztiválra, hanem az *Ogajlo csodaszarva* címűt. A burját népmese alapján íródott bábjátékot egy

muzsikus és egy bábszínész játszotta el. A bábo-s megannyi szépen faragott bábot mozgatott meg, keltett életre, létrehozván sok apró csodát.

Délben a temesvári Csiky Gergely Állami Magyar Színház társulata egy zenés *Piroska*-előadással lepte meg a nézőket az ismét szűkösnek bizonyuló stúdióban. Különböző zeneszerzők, például Prokofjev, Ravel, Sztravinszkij, Bartók, Debussy zenéire, dallamaira játszották el *Piroska* és a farkas történetét. A lurkók megdrukkolhattak *Piroskának* és a vadásznak, a nagymamának... vagy éppenséggel a toportyánnak, mert volt, aki azt kiabálta be: „Ne lödd le a farkast!”

A marosvásárhelyi bábo-s diákok a Futrinka utca néhány lakóját, Manócskát, Mazsola malacot és barátait varázsolták este az Árkádia színpadára. Mint kiderült: az előadás kétórás, egy szünettel. Az első részben az alapképzésben részt vevő harmadévesek játszottak *Mazsola-meséket* (*Anyá, meséld Mazsolát!*), a második részben pedig a mesteris másodévesek (*Apa, meséld Mazsolát!*). Sok kisgyermek is volt az előadáson. A két produkció így egyben hosszú volt az apróbbaknak, akadt, aki szünetben inkább hazakíváncozott.

És eljött hétmérföldes csizmájában a szombat, a fesztivál utolsó napja is. Reggel tíztől a váradi Regina Maria Színház Arcadia Társulata mutatta be *Povești populare maghiare* (*Magyar népmesék*) című előadását a bábszínházban. Egyébként a román bábtár-

sulat épp a Fux Feszt idején vendégszerepelt Braziliában, csak a rendezvény végére értek haza.

A zárónapon ejtették meg a díjkiosztó ünnepséget a Szigligeti Színház nagytermében. Biró Rozália, a rendezvény fővédnöke megköszönte a művészeknek az előadások nyújtotta élményeket. Ezután következhetett az eredményhirdetés. A gyermekzsűri díját a kolozsvári Puck Bábszínház kapta *Mimorózzart* című előadásáért. Ahogyan a gyerekek megállapították: ez volt a legjátékosabb előadás a bohócokkal. A legjobb látványvilágért járó Fux Pál-díjat megosztva kapta a kolozsváriak *Mimorózzartja* és a sepsiszentgyörgyi Cimborák *A rest legény* című előadásáért. A legjobb előadásnak járó díjat a szatmáriak vihették haza a *Történet a tálról és a kanálról* című produkcióért. Ez az előadás elnyerte a pedagógus zsűri díját is. Két igazgatói díjat is átadtak: a fesztivál igazgatói díját a szakmai zsűri ajánlásával Szabó J. Viktor bábművészek ítelték oda a Lilliput Társulat *Kispipi és Kistréce* című előadásában nyújtott alakításért, valamint a Székelyudvarhelyi Tomcsa Sándor Színház társulatának *A néma cipő története* című produkcióért. Czvikker Katalin főigazgató felajánlotta a fennmaradásért, fejlődésért, továbblépésért küszködő udvarhelyi társulatnak, hogy ebben az évadban a Szigligeti Alapítvány fedezi a következő előadásaihoz a PR-anyagok (plakát, szórólap, műsorfüzet) nyomdai költségeit.

A Fux Feszt szakmai zsűrijét az idén Kozsik Ildikó bábrendező, tanár, Maria Mierlűt színész, rendező és Vadas László

rendező alkotta. A díjkiosztón Kozsik Ildikó elmondta: öröm volt újra a Fux Fesztben lenni. Hozzáfűzte: a 2017-es találkozót leginkább a stabil szakmai jelenlét és a megbízható színvonal, kiegyensúlyozottság jellemezte. Versenyprogramon kívül is kiváló előadásokat láthattak. Hangsúlyozta: így kell működnie egy jó színháznak. Egyszerűen jó színházat kell csinálni. És ebbe a bábszínház is beletartozik.

A gyermekzsűrit három testvér alkotta, a Wagner gyerekek: Áron, Lilla és a legkisebb királykisasszony, Juli. A trió mindegyik társulatnak adott oklevelet, mégpedig Julika rajzaival díszítettet. Ezekre az oklevelekre pár szóban rá is írták a véleményezést: például a *Mimorózzart* – a szárnyaló képzelet és pajkos játékoság fődíja; a *Toldi* – a legvéresebb küzdelem; a *rest legény* – elragadó árnyjáték. Érdeklődésemre Áron elmondta: a csajok (mármint a két hugi) nagyon élvezték az előadásokat, a zsűrizést. Biztosan mindhármójuknak emlékezetes marad e fesztivál. Lillának tetszettek a vicces bohócok, meg a sok jó zene, a bábok. Juli sejtelmesen somolygott.

A pedagógus zsűri tagja volt Pető Csilla tanfelügyelő, Farkas Tünde óvónő és Szatmári Ildikó magyartanár. Pedagógusként figyelték azt, hogy a bábszínészek miként veszik figyelembe a gyermekek életkori sajátosságait. A bábszínház az anyanyelvi nevelés fontos közege, épp ezért a zsűrizésnél lényeges szempont volt a szép magyar beszéd és

ének. Az is fontos, mi egy előadás üzenete. „Életigenlést kerestünk. Pozitív üzenetet, szépet, jót, humorosat. És persze figyeltünk a látványra és a játékra” – fűzte hozzá Szatmári Ildikó.

Botházy Daróczi Réka, a Lilliput Társulat művészeti vezetője másodmagával, babájának születésére várva, kilencedik hónaposan lelkesen végigfesztiválolta a hetet, figyelve mindenre. Megkértem rá, értékelje a fesztivált azon frissiben. Egyetértett a szakmai zsűrivel abban, hogy kiegyensúlyozott volt a fesztivál. „Mindenikre büszkék tudunk lenni.” Az is céljuk volt, hogy minél több előadásra behozzák a nagyváradi közönséget. Ez a hétköznapi délelőttökön nem mindig

Kis hercegre várva

Elragadó árnyjáték – ahogy a gyerekszíri fogalmazott

valósult meg a szülők elfoglaltsága miatt, de nincs mód mindent délután vagy este játszani. A szakmai beszélgetések hasznosak voltak. Adódtak viták is, meg merték mondani a résztvevők a véleményüket. A meghívottak sorában külső szemlélőként neves művészek is voltak (mint például Pályi János), akiknek a tekintélye megkérdőjelezhetetlen, s ők is jó meglátásokkal, tanácsokkal szolgáltak. Fontos a személyes kapcsolatépítés, örvendetes, hogy el tudtak jönni Váradra a felvidéki és a vajdasági bábosok is. A rozsnyóiak már voltak Erdélyben, de Váradon még nem. A vajdasági trupp meg most alakulgat. „Voltak nehézségek a fesztiválon, de hiányérzet nincs, ami rajtunk múlt, megtettük” – összegzett Réka. (A babája október végén világra is jött.)

Az esti műhelymunkákat irányító Szabó Attila először volt Fux Fesztven, és nagyon tetszett neki a találkozó hangulata. Nem volt állandó csapat a workshopokon, hiszen nagy volt a jövés-menés, vándoroltak a truppok, 12-25 fő között ingadozott a létszám, hat-hét stabilan jelen lévőkkel. Jó volt együtt dolgozni velük. Bohóctechnikákkal foglalkoztak, amelyek báb-színházban is jól használhatók. Szó volt a közönséghez, valamint a tárgyakhoz való viszonyulásról, a játékra való nyitottságról, arról, hogy miként lehet olyan energiaszintet elérni, hogy élettel töltődjön meg egy adott tárgy. „Jó volt a fesztivál részesevé válni. Izgalmas és őszinte párbeszéd alakult ki. Színvonalas hozzászólások hangzottak el. A lényeg:

csináljunk valami jót, mert van igény rá. És persze jókat játszottunk” – összegzett Szabó Attila.

Díjátadás után a Vojtina Bábszínház *A só* című előadását lehetett volna megtekinteni, ám a debreceniek betegség miatt nem tudtak vendégszerepelni. Ehelyett a délutáni programot hozták előbbre. A nagyvilágot járó pécsi MárkusZínház gyönyörűség lírai előadását láthatta a

*Fesztiválbúcsúztató
lufieregetés*

A gyermekzsűri értékel

közönség *A repülés történetéről*. Az útkeresésről, a szabadságról, a repülés vágyáról szóló játékban szépen bontakozott ki a repüléshistória – léghajóval, zeppelinrel, különféle repülőgépekkel, helikopterrel, űrszondákkal. Néhány gyerkőcnek különösen „a nagybajuszú bácsi” mókázása, humora, ízes beszéde tetszett. A társulat zenészei pedig szép „elszállós” dzsesszmuzsikával kísérték a bábművészek játékát.

A Fux Fesztől színes lufikkal búcsúztak a gyermekek. A szervezők az előcsarnokban osztották ki a luftballonokat. A gyermekek aztán a színház lépcsősoraira álltak, s a rajtszóra jobbra egyszerre engedték föl a léggömböket, hogy szálljanak az ég felé, s vigyék hírét így is a III. Fux Fesztnek.

TÓTH HAJNAL